

логій залишаються недоступними для більшості країн світу через брак матеріальних, технічних, наукових та інших ресурсів.

В 2003 році в рамках роботи групи експертів з етики космічного простору було підкреслено, що використання етичного підходу є обов'язковим при здійсненні діяльності в областях, на які не розповсюджується юрисдикція та контроль однієї держави, а також на міжнародному рівні встановлена належність принципу використання космічного простору на благо та в інтересах усіх держав до етичних принципів космічної діяльності.

Задля розвитку співпраці держав в використанні космічних технологій Всесвітньою комісією з етики наукових знань та технологій (КО-МЕСТ) були сформовані рекомендації з етики космічного простору. В рамках освітлюваної проблематики найбільш актуальними постають наступні рекомендації:

- вести пошук шляхів та засобів задля поліпшення доступу до геостационарної орбіти. В цьому контексті постає неприпустимою спроба деяких екваторіальних держав розповсюдити державний суверенітет на частину геостационарної орбіти, що знаходиться над їх територією;
- недопущення створення нових перешкод, які обмежують доступ до космічного простору;
- приймати всі необхідні заходи задля надання вченим вільного доступу до наукової інформації, щоб забезпечити обмін знаннями для сприяння розвитку науки;
- надавати наукові космічні дані в розпорядження країн, що розвиваються;
- сприяти визначенню процедур, що дозволяють використовувати результати досліджень, враховуючи законні інтереси цих країн, і діючи, по можливості, максимально справедливо і зважено;

Окреслені напрямки розвитку постають як базис, на якому потрібно будувати майбутнє міжнародне співробітництво в космічній галузі. При цьому, конкретизація положень міжнародно-правових договорів та тлумачення принципу дослідження та використання космічного простору в інтересах і на користь усіх держав само по собі не змінить ситуацію, що склалася.

Необхідно започаткувати міжнародні програми обміну досвідом та стимулювати розвиток науки та техніки в країнах, що розвиваються. При цьому необхідно враховувати обмежені матеріальні можливості таких країн та індивідуально підходити до кожної ситуації. Задля подальшого розвитку технологій представляється потрібних закріплення вільного доступу до наукових космічних даних, а також надання країнам,

що розвиваються, комерційної космічної інформації на пільгових умовах.

Підводячи підсумок, необхідно зауважити, що постала проблема є комплексною і її неможливо вирішити в рамках тільки міжнародно-правової діяльності. Вона потребує об'єднання зусиль правової науки з технікою, технологією, економікою, етикою та іншими галузями знань.

Література:

1. Беглий О.В. Майбутнє людства та етика космічної діяльності // Матеріали VI Наукових читань "Дніпровська орбіта-2011". – Дніпропетровськ: НЦАОМ, 2011. – 346 с.
2. Декларация о международном сотрудничестве в исследовании и использовании космического пространства на благо и в интересах всех государств, с особым учетом потребностей развивающихся стран // Режим доступа: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/space.shtml
3. Договор о принципах деятельности государств по исследованию и использованию космического пространства, включая Луну и другие небесные тела // Режим доступа: http://www.unoosa.org/oosa/ru/SpaceLaw/gares/html/gares_21_2222.html
4. Доклад Группы экспертов по этике космического пространства Комитета по использованию космического пространства в мирных целях Организации Объединенных Наций // Режим доступа: http://www.unoosa.org/pdf/limited/c2/AC105_C2_L240Rev1R.pdf

УДК 504:347.823.4(043.2)

Блінов Д.О.,
студент,

Науково-навчальний інститут права та психології,
Національна академія внутрішніх справ України, м. Київ

ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ЕКОЛОГІЧНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Юридична відповідальність – один із найважливіших правових засобів забезпечення дотримання екологічного законодавства (екологічної законності) та екологічних прав громадян і юридичних осіб, підтримання в державі і суспільстві належного екологічного правопорядку [2, 5, 6].

Підставою для застосування такої відповідальності є факт вчинення екологічного правопорушення, тобто винної, протиправної поведінки, яка порушує встановлений нормами права екологічний правопорядок.

Основною рисою екологічного правопорушення, яка відрізняє його від інших правопорушень, є його екологічна спрямованість. Фактичною підставою для юридичної відповідальності в екологічній сфері є екологічне правопорушення, сутність якого визначається його складом: суб'єктом, об'єктом, суб'єктивною стороною, об'єктивною стороною.

Серед об'єктів екологічного правопорушення виокремлюють: навколишнє природне середовище як норми найбільш загального характеру, норми природоресурсового (земельного, надрового, водного, лісового, атмосферного, фауністичного) законодавства, а також норми природоохоронного (заповідно-охоронного тощо) та екологобезпечного законодавства.

Об'єкти екологічного правопорушення поділяються на три великі групи: загальні, спеціальні та особливі. Найбільш загальним об'єктом усіх видів екологічних правопорушень є встановлений нормами екологічного права екологічний правопорядок. Його основою є суспільні правовідносини щодо охорони, використання природних ресурсів і забезпечення екологічної безпеки навколишнього середовища.

Загальний об'єкт екологічного правопорушення можна поділити на три спеціальні (складові) частини: природоресурсові, природоохоронні правовідносини, а також правовідносини щодо забезпечення екологічної безпеки.

Суб'єктивну сторону екологічного правопорушення становить вина, яка може бути як навмисною, так і необережною. Вина відбиває психічне ставлення правопорушника до своєї дії та її наслідків.

Об'єктивна сторона екологічного правопорушення характеризується рядом ознак, а саме: 1) протиправністю діяння (дії чи бездіяльності), яке порушує екологічний правопорядок; 2) настанням шкоди чи загрози її завдання навколишньому середовищу або здоров'ю людини; 3) причинним зв'язком між протиправним діянням і шкодою (збитками), які настанали. Відсутність названих елементів може впливати на наявність екологічного правопорушення і застосування заходів юридичної відповідальності.

В юридичній літературі є різні визначення видів екологічних правопорушень, за які залежно від характеру і міри екологічної небезпеки, об'єкта і предмета посягання та інших ознак можуть вживатися різноманітні заходи державно-правового примусу [3, 4].

Найбільш загальні за призначенням і характером екологічні правопорушення визначено Законом України "Про охорону навколишнього природного середовища" [1].

У цьому законодавчому акті (ст. 68) визначено правопорушення в галузі охорони навколишнього природного середовища, за які винні особи несуть юридичну відповідальність.

Спеціальні види та система екологічних правопорушень у різних галузях і сферах екологічної діяльності передбачаються в окремих актах екологічного законодавства. Так, земельні правопорушення і відповідальність у цій галузі визначені в Земельному кодексі України (розділ VIII); надрові – в Кодексі України про надра (глава 6, ст. 65-67); водні – у Водному кодексі України (глава 23, ст. 110, 111); атмосферні – у Законі України "Про охорону атмосферного повітря" (розділ VII); фауністичні – у Законі України "Про тваринний світ" (розділ VII); інші правопорушення в природоохоронній галузі – у Законі України "Про захист рослин" (розділ III); у Законі України "Про природно-заповідний фонд" (розділ X) та інших.

Відповідно до структури екологічних правовідносин юридична відповідальність у цій сфері становить певну систему залежно від різних критеріїв. Залежно від об'єктів правовідносин розрізняють юридичну відповідальність у природоресурсовій, природоохоронній та в екологобезпечній галузях. Залежно від ступеня тяжкості й застосовуваних санкцій та інших заходів реагування юридичну відповідальність в екологічній сфері поділяють на кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та матеріальну (цивільно-правову).

Література:

1. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25 червня 1991 року // Відомості Верховної Ради України.– 1991.– № 41.– ст. 546.
2. Бондар Л. О., Курзова В. В. Екологічне право України : навч. посібник.– Харків : "Бурун Книга", 2008.– 368 с.
3. Гавриш С. Б. Кримінально-правова охорона довкілля в Україні. Проблеми теорії, застосування і розвитку кримінального законодавства : Наук. видання.– К.: Верховна Рада України, Ін-т законодавства, 2002.– 634 с.
4. Екологічне законодавство України : збірник нормативних актів та судової практики / за ред. Погрібного О. О.– Х. : Одісей, 2002.– 928 с.
5. Екологічне право України : Академічний курс : Підручник для ви-

щих навчальних закладів / за ред. Шемшученка Ю. С. – К. : ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2005. – 848 с.

6. Комарницький В. М., Шевченко В. І., Єлькін С. В. Екологічне право : Навчальний посібник. – 3-є вид. Центр навчальної літератури. – К. : 2006. – 224 с.

УДК 347.8 (043.2)

Бондаренко Д.Ю.,

студентка,

Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м.Київ

Науковий керівник: Єряшов Є.К., старший викладач

АВІАЦІЙНИЙ ТЕРОРИЗМ ЯК ПРОГРЕСУЮЧА ХВОРОБА XXI СТОЛІТТЯ

Сьогодні авіатранспорт – невід'ємна складова чи не усіх сфер життя. Він є одним з найголовніших елементів як у процесі потоку світового капіталу, так і в області потенційних загроз безпеці, порівнюваних по кількості жертв зі зброєю масового знищення. Найпотужніші промислові підприємства, транспортні вузли можуть стати об'єктом посягань повітряних злочинців. Тому боротьба з актами незаконного втручання у діяльність цивільної авіації (АНВ) залишається одним з головних завдань будь-якої держави та світового авіаційного співтовариства.

Відповідно до ЗУ "Про державну програму авіаційної безпеки цивільної авіації" від 20.02.2002р. №545-IV актом незаконного втручання є: насильство стосовно особи, яка перебуває на борту повітряного судна (ПС) під час польоту, якщо такі дії можуть загрожувати його безпеці; незаконне та навмисне використання пристрою, речовини або зброї: для здійснення акту насильства стосовно особи в аеропорту (аеродромі), що завдає або може завдати шкоди її здоров'ю чи заподіяти смерть; для руйнування або серйозного пошкодження обладнання, споруд, служб і ПС, розташованих в аеропорту (на аеродромі); для загрози безпеці польотів в аеропорту (аеродромі); руйнування чи пошкодження ПС, а також об'єктів радіонавігаційного забезпечення чи втручання в їх експлуатацію, якщо будь-яка зазначена дія загрожує безпеці ПС під час польоту; повідомлення свідомо неправдивих відомостей, що можуть спричинити загрозу безпеці ПС в польоті. Перші 2 групи АНВ, можна умовно об'єднати за підвищеним ступенем небезпеки для життя і здоров'я пасажирів. Злочинці під загрозою застосування зброї чи вибухового прист-

рою проти пасажирів чи членів екіпажу встановлюють свій контроль над ПС, а потім – висувають власні вимоги.

Вперше випадок захоплення і уgonу літака було зареєстровано 1931 р. в Південній Америці. На теренах Радянського Союзу подібне сталося в 1953р. в м. Таллінн. Найбільша кількість АНВ відмічена за період 70-х років – понад 700 випадків: загинуло більше 1100 осіб, поранено більше 1000. Також в цей період зареєстровано понад 10000 погроз на адресу повітряного транспорту [1, с.187].

В 60-х рр. питання боротьби з повітряним тероризмом було висунуто на перший план, і вже за 10 років активного міжнародно-правового співробітництва була створена система основних міжнародних нормативно-правових документів у сфері захисту цивільної авіації: Конвенція про злочини та деякі інші дії, здійснені на борту повітряного судна (м. Токіо) 1963 р., Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден (м. Гаага) 1970 р., Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки авіації (м. Монреаль) 1971 р. та Протокол про боротьбу з незаконними актами насилля в аеропортах, обслуговуючих міжнародну цивільну авіацію, 1988 р. Україна стала учасницею даних конвенцій відповідно з 1988, 1972, 1973рр. Сьогодні важливим органом реагування на порушення безпеки в цивільній авіації, зокрема тероризм, є Міжнародна організація цивільної авіації (ІКАО), створена відповідно до положень Чиказької конвенції про міжнародну авіацію 1944 р.. Реакцією на спалах тероризму в світі стала Резолюція Ради ІКАО у 1969 році, відповідно до якої утворено Комітет по незаконному втручанням у діяльність цивільної авіації.

Організація надає великого значення підвищенню рівня підготовки керівників і співробітників авіапідприємств та відомств, відповідальних за забезпечення авіаційної безпеки. Для цього створено 15 учбових центрів, 3 з яких розташовані у Європі (в Брюсселі, Києві, Москві). Україна – єдина держава, яка не будучи членом НАТО, приєдналася до програми Альянсу для обміну інформацією про повітряну обстановку та повітряний рух, направленої на боротьбу з міжнародним тероризмом та захист повітряного простору Європи.

11 вересня 2001 р. була відкрита нова трагічна сторінка історії повітряного тероризму. Вперше, захопивши одразу 4 літаки, терористи (пілоти-"камікадзе"), не висуваючи жодних вимог, протаранили Всесвітній торговий центр в Нью-Йорку та будівлю Пентагону у Вашингтоні – ПС стали засобом ураження наземних цілей. Число жертв цих терактів перевищило кількість загиблих і поранених в результаті АНВ за всю попередню історію повітряного тероризму.